

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УМОВАХ КОРОНАВІРУСНОЇ КРИЗИ

Л. В. КУЦИНА, ст. викладач кафедри філософії та суспільних наук

А. А. ВОРОНКОВА, канд. екон. наук, доц.,

доц. кафедри менеджменту, економіки та маркетингу

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Відомо, що економіка розвивається циклічно. Природний стан економіки характеризується зростанням національного виробництва, що викликане зростанням чисельності населення та його потреб. Різке погіршення всіх параметрів економічного розвитку (скорочення обсягів виробництва, інвестицій, зайнятості та доходів; зростання безробіття; зниження сукупного попиту) називають кризою. Економісти по-різному трактують причини економічних криз, поділяючи їх на зовнішні (глобалізація світової економіки, науково-технічний прогрес, міграція населення, війни, зміни цін на нафту та, навіть, зміни клімату) і внутрішні (зменшення інвестицій та сукупного попиту; відрив фінансового сектору економіки від реального).

Сьогодні надзвичайно актуальним є образний вислів П. Самуельсона, який порівнював економічні цикли з хвилями епідеміологічних захворювань, примхами погоди і коливаннями температури у дитини. Нова економічна криза, причиною якої є пандемія коронавірусу, може стати найбільшою та найпотужнішою з часів Великої депресії 1930-х років [1]. Та вже сьогодні ми є свідками безпрецедентних проблем у світовій економіці, наслідки яких люди у всьому світі відчуватимуть протягом наступних кількох років.

У цих умовах надзвичайно зростає роль соціально-відповідальної поведінки суб'єктів економіки: держави, бізнесу та окремих домогосподарств (фізичних осіб). Сьогодні соціальна відповідальність окремої людини полягає в дотриманні карантинних заходів і виявляється, перефразовуючи слова Л. Фейєрбаха [2], у проблемі узгодження прагнення до особистого здоров'я з прагненням до здоров'я інших людей. І якби поведінка кожного громадянина кожної країни була соціально відповідальною, то були б не потрібні не тільки санкції за недотримання карантинних заходів, а й самі ці заходи.

Все набагато складніше в умовах коронавірусної кризи із соціальною відповідальністю бізнесу, яка виявляється у проблемі узгодження прагнення до особистого здоров'я з прагненням до особистого збагачення. З одного боку, обмежувальні заходи, які запроваджуються, щоб зупинити поширення вірусу, паніка на ринках та невизначеність у майбутньому чинять шалений тиск на бізнес. З іншого боку, у цих умовах знаходяться й ті, для кого пандемія – це чудова нагода заробити, розширити ринки збуту або позбутися конкурентів. Яскравим прикладом цього в Україні є ситуація з цінами на газ. А тому сьогодні надзвичайно зростає значення соціальної відповідальності держави, яка, використовуючи силу і повноту своєї влади, покликана обмежувати корисливі інтереси і наміри бізнесу і тих категорій населення, які володіють значною перевагою над іншими в багатстві і силі, та забезпечувати «соціально

слабкі» категорії населення від свавілля «соціально сильних». На практиці соціально відповідальна поведінка нашої держави щодо проблеми енергоносіїв, починаючи з 2014 року, зводиться до системи субсидій, яка давно довела, що справжні мотиви її розробників далекі від інтересів держави і споживачів. Незважаючи на зміни в умовах і формах надання субсидій, спостерігаємо лише спробу влади вирішувати свої завдання: зменшувати градус невдоволення у суспільстві, стримувати людей від виходу на вулиці та участі у тарифних майданах, не допустити масштабних неплатежів за підвищеними тарифами та гарантувати надприбутки «газовим» олігархам. Сьогодні, мабуть, не залишилося людини, яка б не розуміла, що субсидії – це підтримка тарифного геноциду, знищення середнього класу, легальної економіки, а інколи, навіть сім'ї; шлях до зубожіння нації. Серед причин недоцільності і злочинності цієї системи слід назвати:

- збільшення тягаря для тих, хто поки ще платить податки і платить за комунальні послуги, як наслідок збільшення субсидії і кількості субсидіантів, бо не існує ніяких державних коштів – є кошти платників податків. Маємо парадокс: той, хто легально працює, змушений вчергове перерозподіляти свої витрати з освіти, навчання, зрештою, з харчування, направляючи кошти на оплату комунальних послуг;

- субсидія стимулює розвиток тіньової економіки і стримує людину, яка боїться втратити субсидію, від збільшення легального доходу. Як наслідок – люди воліють отримувати більшу частину зарплати у конверті. Більше того, дехто взагалі розлучається та виписує з помешкання своїх дружин, чоловіків, які мають легальні заробітки, щоб знову ж таки не втратити субсидію;

- субсидія не спонукає заощаджувати енергоресурси. Навіщо економити, якщо держава (платники податків) все одно за тебе доплатить чи повністю заплатить. З іншого боку, мешканці багатоквартирних будинків, в яких централізоване опалення, не мають можливості економити.

Чи є вихід з цієї ситуації? Так є – це соціально відповідальна тарифна політика держави, а саме: використання державою права щодо регулювання цін на стратегічно важливу продукцію та антимонопольне регулювання і встановлення економічно обґрунтованої ціни на газ; заборона на експорт газу вітчизняного виробництва; субсидіювання ціни газу і диференціація тарифів на газ у залежності від обсягу його споживання.

Література:

1. Нова Велика депресія: наслідки коронавірусу для світової та української економіки: <https://hromadske.ua/posts/nova-velika-depresiya-naslidki-koronavirusu-dlya-svitovoyi-ta-ukrayinskoji-ekonomiki>
2. Охріменко О. О., Іванова Т. В. Соціальна відповідальність: <http://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/Socialna-vidpovidalnist.pdf>